

ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИСКУССТВ

ШАБЫТ

айлық журналы
ежемесячный журнал
№15 (15) 05.10.2015

ҚАДІРМЕНДІ ОҚЫРМАН!!!!

Оқу жылы бастала салысымен уақыттың зымырап жатқанын аңғарамыз. Өнер қазанында қайнап жатқан мәдени жаңалықтар топтамасы толассыз... Қазан айы да мерекелік және мәдени іс-шаралармен мазмұнды болды. Журналымыздың бұл санында назарларыңызға солардың ішіндегі маңыздысын әрі мағыналысын ұсынып отырмыз. Аталмыш шаралар жайлы жазылған мақалалар барлығыңызға да қызықты болады деп үміттенеміз. Өткізілген әр шараға сараптама жасап, қорытынды ой шығаратын біздің тілшілердің жұмыстарын, көңілінде жүрген ойларын қағаз бетіне түсірген жандардың еңбектерін журнал бетіне шығаруға біз қашан да асықпыз. Осындай қарқынның беті толастамасын деп тілейік...

Құрметпен, журналдың бас редакторы
Гүлім КӨПБАЙҚЫЗЫ

Ағалар алқасы:

«Шабыт» журналының негізін қалаған:

Сығай Ә. Т. - Қазақстанның еңбек сіңірген өнер қайраткері, профессор

Мұсаходжаева А. Қ. - Қазақстанның халық артисі, профессор
Дүйсекеев К. Д. - Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, профессор
Нөгербек Б. Р. - Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, профессор
Мұқанова Р. Қ. - Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, профессор
Мұқышева Н. Р. - өнертану ғылымдарының кандидаты, доцент
Юсупова А. К. - өнертану ғылымдарының кандидаты
Қадыралиева А. О. - өнертану ғылымдарының магистранты, театртанушы

Редакция мүшелері:

Бас редактор: Гүлім Көпбайқызы
Тілшілер: Камила Габдрашитова
Нұрислам Әбділ
Ләззат Алпысбаева
Амина Габдрашитова
Жанат Жайлыбай
Назгүл Акшалова

Дизайнер: Ахат Азтай
Фототілші: Досжан Аяған

Редакцияның мекен жайы:

Байланыс телефоны: +77756282848, +77024878400

Редакциялық басылым бөлімі

Мекен жайымыз: Астана қаласы, Тәуелсіздік даңғылы 50, 2 кабат №237 а

E-mail: shabyt_zhurnal@mail.ru

МАЗМҰНЫ

Н. Салимов	4	ЖҮРЕК САИНАСЫНДАҒЫ МЕРЕКЕ
Н. Әбділ	6	СТУДЕНТ ҚАТАРЫНА ҚАБЫЛДАУ
Г. Көлбайқызы	8	БАС ПЕН ЖАМБАС МҮЖІЛІП, СОҒЫНДА ІЗІ ҚАЛМАҰТЫН ТОҰДЫҒ КЕРЕГІ ЖОҚ ДЕДІМ...
Қ. Ежембек	11	БІЗДІҒ ЖАҚҚА КҮЗ КЕЛДІ
Ә. Жұршібай	12	ЖАРАТЫЛЫСЫ БӨЛЕК «ЖАТ» ЖӨНІНДЕ...
С. Балтабеков	14	«ЖАТ» ФУЛЬМІНДЕГІ ЖАТ СЕЗІМ
Н. Ақшалова	15	ҚОҒАМ ҚАБЫЛДАМАҒАН НЕМЕСЕ ҚОҒАМДЫ ҚАБЫЛДАМАҒАН КЕҮІНКЕР
М. Әбіл	17	ҰСТАЗҒА СЫР
Х. Хасамбай	18	ӘҮЕЛ БАҚЫТЫ
А. Айтжан	20	ҚАЗАҚ ТЕЛЕВИЗИЯСЫНЫҒ ТАРЛАНЫ
Ә. Ақмолда	21	АЛҒАШҚЫ РЕТ ҚАЛЛЕКЕҮГЕ БАРҒАНДА...
Қ. Елубаева	22	СЕРКЕ СӨЗ
А. Қуандықова	23	ВЕРА СМАҰЛУ АҮТҚАН ӘҒІМЕЛЕР
Т. Бөкеш	24	ӨЛІҒА МОЛДАҒҰЛОВАНЫҒ ӨНЕРДЕГІ ОРНЫ
Х. Какабаев	26	ҰЛЫ КОМПОЗИТОРДЫ ҰЛЫҚТАҒАН ҰЛПАН...
	27	СӨЗЖҰМБАҚ
М. Ғыдырбай	28	ҚАРА КҮІМДІ АДАМ

Жүрек сахнасындағы мереке...

Ғалым да, кәшпі де бас иетін үлкен құрметке ие, әрине, ұстаздар. Еліміздегі барлық білім ордаларында ұстаздар күні өзінше аталып өтеді, өзінше тойланады. Ал, біздің оқу орнымыздың айтулы мерекені тойлауы өте ерекше. Өнер университеті, өнердің ордасы болғандықтан концерттік бағдарламаларды ұйымдастырып, әдемі де әсерлі етіп өткізу сондай қиын шаруа емес. Себебі, концерттің өтуіне үлес қосатын мамандар бізде жеткілікті. Соған қарамастан осы мейрам өте төменгі дәрежеде өткенін көріп көңілім толмай, ұйымдастырылған мерекелік бағдарламаға қанағаттана алмай кеткен болатынмын. Концерттің басым көпшілігі би өнерінің туындыларымен өтті. Бұл жерде бишілердің еңбегін бағалауымыз керек, өйткені, концерттің барлық дәм-тұзы осылар болды. Одан кейін бір-екі аспап айналып, аяғы жалғыз ғана әнмен бітті. «Ұстазға құрмет осылай болушы ма еді?», – деген ой да менің санамнан орын алғанын жасырмаймын. Ұят...

Қазақ жұртының тарихында Абайдан асқан дананы естіген де, көрген де емеспін. Өткен айда қазақтың дана, дара ақыны Абай Құнанбайұлының туғанына жүз жетпіс жыл толуына байланысты автордың өлеңдерін оқу мүшәйрасы болған еді. Бұл мерейтой біздің университетіміздегі Шопен атындағы кіші залда ұйымдастырылды. Барша қазақтың ұстазына айналған ұлы перзент Абайдың құрметіне үлкен залды қимаған кім екенін білмедім. Қазіргі ұстаздар Құнанбайұлының қасында кім? Алып Абай Жамбылдың кең залында атап өтуге соншалықты татымайтын адам ба? Міне, біздегі ұстазға деген ниет, көңіл, сыйластық осындай болса керек.

Ұстаз... Осы сөз қай жерде, қай уақытта, қалай айтылса да менің есіме аяулы да ардақты, көңілімдегі қимасым, санамдағы сағынышым, өзімнің ұстазым Әшірбек Сығайды салады. Аталмыш концерт өтіп жатқан кезде, сол ұстазыма көңіл шерімді, іштегі ызамды, кейбір олқылықтарды айтумен, шертүмен болдым. «Ұстазым-ай, сіз кеткелі көп жағдай өзгерген екен. Сол көп жағдаймен бірге көп адам өзгеріпті. Көп көңіл, көп назар, көп ниет те өзгерістерден тыс қалмапты. Менің түсінігімдегі ұстаз ұғымының жоғарғы бағасын өзіңізбен бірге ала кеткенсіз бе деп те,

мұң шақтым Әшекеңе. Сіз қандай едіңіз?! Жазып келген шығармамды талдап, қателіктерін көзіме көрсетіп тұрып түзеп, тапқан жаңалықтарыма балаша қуанып, сабақ соңында жылы сөздеріңізбен ертеңгі сабаққа деген шабытымды оятып, Шабыттың есігінен сюжет іздеп шығып бара жататын күйге түсіруші едіңіз. Шәкірттеріңізбен кез келген тақырып төңірегінде әңгіме өрбітіп, шалыс бассақ ақылмен сабап, дұрыс жүрсек жадыраушы едіңіз. Сіз кеткен соң менің де кейбір ұғымдарға деген көзқарасым өзгеріп кетіпті. Өнердегі ағаңыздың, дос-сырлас арланыңыз Әкім Таразидің «жігіт» сөзіне берген анықтамаеы осы тақырыпта менің есімнен шықпай қойды. Ол кісі, «еркек біткеннің бәрі бірдей жігіт емес, алайда осы атауға лайықты бар да, тектен-тек осы атауды жамалып жүргендер бар» деген ой атқан болатын. Қазақтың «жігіт-мігіт» деген тіркес сөзінің мағынасын кеңінен ашып, сіз жайлы ой жазған бөлатын. Сол секілді, менің ойымша «ұстаз-мұстаз» деген тіркес бүгінгі күнге керек секілді. Өйткені, ұстаз сөзіне сіз секілді лайықтыларды, ол сөздің қадіріне жетпейтіндерді де көріп жүрмін. Шабытыма қанат бітіретін сәт тосып, өнер айдынындағы тұрған орнымнан жетелеп алға қарай ала кететін толқын күтіп зарығып кеттім. Сіз бар кездегі қанағатшыл көңілдер бұл күнде болып жатқан әр түрлі жағдайларға байланысты өзгерістерге ұшырап жатқанын байқаймын. Жетісіп жүрген ешкім жоқ, бәрінің мұңы, қиындығы мен жан арпалысы бар. Шәкірт жанын ұғатын, іні көңілін сезетін, дос жүрегін түсінетін бір адам бөлсе ғой. Қайран, ұстазым-ай, қадіріңізді кеш білсем, шала көңілімді кешіңіз, бағаңызды білмесем, бала жүрегімді кешіріңіз. Бүгін ұстаздар күні ғой, ол менің көңілімдегі сіздің күніңіз ағай, мерекеніз құтты болсын!», – деп ойға шомып отырғанымда, концерттің де аяғына жетіп қалыппыз. Концерттік бағдарлама сондай көңілсіз, ал қиялымдағы сырласу аса қуанышты болды. Ұстаздар мейрамы Жамбыл атындағы үлкен залда, ал сіздің мерекеніз менің кішкентай жүрегімде тойланып өтті. Мен сізді сағынып кеттім...

Нұржан САЛИМОВ,
«Театртану» бөлімінің 2 курс студенті

Студент қатарына қабылдау

Қазан айының он бесінші жұлдызы. Біздің университетіміздегі барлық бірінші курс студенттері үшін осы күн мерекелі кеш болмақ. Себебі, оларды студент қатарына қабылдамақшы.

«Оқушы», «талапкер» деген атаудан «студент» деген сөзге ауыспақ. Бұл сөздің астарында «...ізден, оқы, ойлан, еңбектен, дайында, жатта, т.б. сынды өзіңе-өзің талап қой, қамшыла» деген ой жатыр. Демек, кешегі ыстық тамақ, жылы үй, аялы алақан, салулы төсек, сары май мен сүтті шайдың көзден бұлбұл ұшқанын аңғартады. Ендеше, еркелік пен тентектіктің артта қалғаны міне, осы. Өйткені, сенің арқаңда ата-анаңның ары мен ауыл-аймағыңның аманаты жатыр. Сен оқуға түсіпті дегенде тілеуіңді тілеп, келешегіңнен үміт күтіп, саған батасын берген солар. Сондықтан оқуыңа бей-жай қарауыңа сенің ешбір қақың жоқ. Тек сенің хақың бар нәрсе ол – оқу.

Ал қолыңа берілген көк кітапша не екенін білесің бе? Бұл – сенің толыққанды оқуыңа ешкім кедергі келтірмеу үшін тарту етілген төл құжат, тікелей ертеңгі өмірге берілген жолдама. Жолдаманың жөні осы екен деп, жөн-жосықсыз жүре бермегенің жөн. Жолдама жолыңды ашатын сиқырлы таяқша емес, сені ұзақ жолға жетелейтін жалғыз жолсерік. Оның саған адал болуы тікелей сенің адал болуыңа байланысты. Ол үшін еңбек, тәртіп, төзімділік қажет. Яки, жолдамаға деген адалдығың мамандығыңа деген махаббатыңмен өлшенетінін ұмытпа. Міне, бұл білуіңе тиісті бірінші мәселе.

Екінші мәселе, өзіңе емес өзіндегі өнеріңе қызмет ет. Сонда ғана серпін мен шабыт тудыра отырып ізденесің, оқисың. Өнерді сүйсең, ол сені сүйеді, оған жақындасаң, ол өзіңе ынтық, ғашық етеді. Міні, өнер сонысымен жанды, сондықтан да киелі құбылыс. Өнеріңнің өміршең болуы да өз қолыңда екенін ескергенің абзал.

Үшінші, түйткілді білместен білек сыбансаң, білімсіздің күнін кешіп, білгеніңнің құны бес тиын болары анық. Бұл – «адасу». Сен осы өнерден тазару (катарсис) арқылы ләззат алсаң, анығында аяғыңды ағат баспағаның. Ал, қанша құлшынсаң да құр терлеп, бос әуреге түссең, онда опық жегенің осы. Себебі, әлдекімнің ықпалымен жолдама алғандар жолда қалу қауіпі барын қапелінде сақтап, сақтық шарасын қамдағаны жөн. Сақтану ол сатып алу, саудаға салу емес, о баста кеткен кінәраттің кілтін табу.

Кеште жүргізуші болған Дәулет Бижанов пен Жасын Қанбаев суырып салма сөйлеу мен табан асты интермедиялардың түр-түрін көрсетті. Биылғы білімгерлер өз қабілеттерін ортаға салды. Солардың ішінен театрлық қойылымға құрылған көрініс арқылы дарындарын паш еткізуде хореография бөлімі мен қуыршақ театры студенттері және қыл қалам иелерінің өнері сауатты болды. Вокалдық әншілер мен дәстүрлі өн орындаушылар ерекше ықыласқа ие болса, әр түрлі аспапта ойнаушылар жұрт қошеметіне бөленді. Алмас Кішкенбаев пен Ағайынды Жүгінісовтердің, сонымен қатар түнгі студиядағы ансамбльдік топтың өнер көрсетулері мерекелік думанға арай кіргізді. Бір сөзбен бүгінгі кеш жастар талабына сай, қызықты өткен кеш болды.

Құрметті білімгерлер, студент атануларыңыз құтты болсын! Құрметпен, барлық үлкен курс студенттерінің атынан сәттілік тілейміз. Жолдамаларыңыз құтты болсын!

Назарларыңызға айтулы кештен суреттер
топтамасын ұсынамыз...

Нұрислам ӘБДІЛ,
«Театртану» мамандығының 3 курс студенті

Бас пен жамбас мүжіліп, соңында езі қалмайтын тойдың керегі жоқ дедім...

Өткен аптада тарихы тұнған өлке Ақжайықтың бойында үлкен театр тойы өтті. Ол белгілі жазушы-драматург, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Рахымжан Отарбаевтың атындағы Халықаралық театр фестивалі. Бір аптаның аясында Атырау халқының дүркіретіп өткізген шарасына жазушының шығармалары, еңбектері мұрындық болды. Арнайы елордадан барған сапарымызды пайдаланып, фестиваль иесімен сұхбаттасқан едік...

- Рахымжан аға, еліміздегі соңғы ауқымды мәдени шараның бірі өзіңіздің атыңызда өткізілген халықаралық театр фестивалі болды. Бұл фестивальге тікелей сіздің шығармашылығыңыз арқау болғаны айқын.

Шымылдығын түрген айтулы өнер мерекесімен өзіңізді құттықтаймыз.

- Үлкен рахмет.

- Кеңірек тоқтала өтсеңіз...

- Атырау облысының әкімдігі, әдебиет басқармасы жыл басынан бері қаражатын қарап: «Рахымжан, сенің бір тойынды жасап берейік!» деп жүрді. Киіз үйді тігіп, ат шаптырып, қойдың жамбасын мүжи отырғанмен артында еш ізі қалмайтын тойдың керегі жоқ. Жасасандар, театр тойын жасандар. Бұл өзіміздің мәдениетке, рухани баюымызға бірден бір әсер ететіні сөзсіз. Менің пьесаларымды қойып жатқан театрларды шақырайық, соларды күтейік, өнеріп сарапқа салсын, марапатын алсын, міне сонда біз болып, сіз болып қазақ руханиятына жасаған игі ісіміз болсын дегенім есімде. Жаксы деп келісімдерін берді. Алдымызда біраз тойлар өтті. Мәселен, қазақ хандығының 550 жылдық мерейтойын өткіздік. Содан кейін, міне Атырауда Рахымжан Отарбаевтың Халықаралық театр тойы басталды. Ұлттық театрымыздың қара шаңырағы Әуезов театры бастаған қазақтың он театры атсалысты. Қырғыздың академиялық драма театры, Моңғолдың Баян Өлгей аймағынан келген театр да өнерлерін ортаға салды. Сонымен он екі театр мәредең кетіп, сөреге де жетті. Ең үлкен қуаныш – араласы-құраласы саябырсып кеткен заманда үлкен театр қайраткерлері бас қосып, пікір алмасты. Қойылған пьесалар сараптамаға салынды. Жетістігі мен кемшілігі жіліктеніп айтылды. Міне, бізге ең керегі осы еді. Өйткені, бұл жерде қазылар алқасының төрағасы болып әйгілі Асанәлі Әшімов отырды. Бүкіл елге танымал қайраткер, үлкен тұлға Есмұхан Обаев болды. Мәскеуден «Художественная литература» баспасының директоры, орыстың атақты жазушысы Григорий Прякин, Түркиядан Еуразия Жазушылар Одағының төрағасы Якуб Өмероглы, қырғыздан Қырғызстанның еңбек сіңірген артисі С. Одуракаев, Моңғолядан ақын Сұраған Рахметұлы арнайы келді.

- Географиялық ауқымы кеңірек боды дейсіз ғой...

- Иә, Халықаралық фестиваль болғасын қазылар мүшесінің де солай болуы шарт. Бұл өнер қайраткерлері жан-жақтан басқа театрларды көрді, ендігі мақсат осы жандардың қазақ театр өнерінің деңгейі қандай екенін саралауында еді. Мәскеуден белгілі бір театр бір пьесамды қабылдап алып, қойып жатыр. Өкінішке орай, бұл жолы үлгермеді. Мінекей, осындай мықты құраммен келген, өнердің биігінен көрініп жүрген өнерпаздар Атыраудың топырағын аспанға бір көтеріп кетті. Қуаныштысы күніне екі спектакльден жүрді. Алты жүз алпыс орындық театрдың залына халық сыймай отырды. Бұл не деген сөз?! Бұл біріншіден, халықтың театрға деген махаббаты қайтадан ояңды деген сөз. Әсіресе, жастар жағы көп. Оларды ешкім зорлап әкеліп жатқан жоқ. Аудандардан

арнайы Жәңгір ханды, Махамбетті, Бейбарысты, Мұстафа Шоқайды көреміз деп ақсақалдар келді.

- Сіздің шығармаларыңызда тарихи тұлғалардың галереясы жинақталған. Мәселен, өзіңіз айтқан Бейбарыс, Жәңгір хан, Мұстафа Шоқай, Сырым, сол Махамбет, Исатай, Абай... Бұл тұлғалардың бейнесін сахна төріне шығару драматург ретінде міндетім деп санайсыз ба? Әлде тарих беттерінде қалдыру парызым деп есептейсіз бе?

- Бір қызық айтайын. Сексен бесінші жылы Жас Алаш газетіне Мұстафа Шоқайды сол кездегі екпінмен сатқын деп жазып жіберіппін. Уақыт өте ойландым... Апыр-ай, заман ауды, қандай тұлға болғанына енді көзім жетті деп. Ұят жасаған екенмін деп жүргенімде, Қызылорда театры, халқы Мұстафа Шоқай жайлы жазып берсең деп өтініш етті. Екі жыл толғанып жүрін, қарама-қайшы ойлардан өттім. Не керек, жаздым. Бір ауыз қағыс сөзіме үлкен кешірім сұрадым. Тарихи тұлғаларды жазу барысында мен оларды көтерген жоқпын, керісінше сол ұлы тұлғалар мені көтерді. Өйткені, Бейбарысты, Мұстафа Шоқайды, Темірбек Жүргеновты қазақ сахнасына бірінші алып шықтым. Кино өнеріндегі бейнелерін айтпаймын, әріне. Киелі, қасиетті сахнаға алып шығуым менің үлкен бағым деп есептеймін. Оларға қасиетті сахнада жан бітіру менің жазушылық парызым.

- Оқырмандарыңызды алда қандай жаңа туындыларыңызбен қауыштырасыз?

- Ойымда әлі де жазу керек деп жүрген біраз шығармалар бар. Мәселен, Сәкен мен Галина Серебрякованың тағдыры жайлы сыр шертетін Сәкен Сейфуллин турасында жазу үстіндемін. Бұл өте қызықты тақырып. Театрдың директоры болған адаммын, сондықтан ішкі кухнясын жақсы білем. Осыған орай арнайы «Актриса» деген пьеса жазғам. Оның кейіпкерлері, кәдуілгі театрдың директоры, бас режиссері, театр артистері, театр сыншылары. Осылардың жан дүниесіне бойладым. Осы күнге дейін он жеті пьеса жазыппын. Тағы бір пьеса жазу ойымда жүр. Ол да мына актердің немесе актрисаның, болмаса режиссердің тағдырына қатысты. Өйткені, актриса я актер ана рөлді бір, мына рөлді бір ойнап содан шыға алмай жүреді. Адамның тағдыры өзгеріп кетеді. Психологиялық тұрғыдан өз тағдырын жоғалтып алады. Көрдіңіз бе?! Астары қиын. Әрбірден соң адамзаттық проблема. Өйткені, актер тек сахнада ғана емес жер бетіндегілердің бәрі актер. Ойнайды өзінше. Олар да өздерін жоғалтып алуы мүмкін ғой. Біз дүниеге пәк, таза сәби болып келдік. Бірақ, біз неге әбден кірлеп өлеміз? Ол өзімізден, өмір сүрген қоғамымыздың кесірінен. Өтірік айтамыз, жалған сөйлейміз, алдаймыз, қомағаймыз... Осы жолда Абай айтқандай, «Көп адам дүниеге бой алдырған, бой алдырып, аяғын көп шалдырған». Біреудің аяғын шаламыз. Біреу жағымпаз болып кетті? Біреу жан үшін емес, мал үшін дос болып жүр? Не үшін? Әлди-әлдимен тудық емес пе? Міне, осы мәселені сахнадағы актер өмірімен ғана байланыстырмай астарлы түрде қоғамдағы әр қайсымыздың орынымызды көрсету жоспарымда бар. Жалпы, кез келген шығарманы, әңгімелерді, повестерді адамзаттық проблеманың бір ұшына байлап қоймаса болмайды. Көбі айтып жатады, прозалық шығармаларымды қысқа деп. Көп сөзсіз ақ, бәрін сыйғызуға болады. Ол біраз адамның қытығына тиюі де мүмкін. Шығармаларымды оқып, халық жауы деп жүргендер көп. Неге десеңіз, ылғи қазақты масқаралайды да отырады деп. Ал менің мақсатым осы бір астарлы ойлар арқылы бойына жүктырып алған кесепаттардан, кінәлар мен күнәлардан арылса екен деп ойлаймын. Аяғын тарта бастаса екен деп ойлаймын. Мен шығарманы аяғына дейін езіп, оқырманның ауызына

салмаймын. Біздің халық бай болып, мұратына жетіпті дегенге үйренін қалған. Әй, көке оқып отырған адам ары қарай ойлану керек қой. Жанын қинау керек. Әйтпесе, фотоға түсіргендей суреттеп берсем, менің жазушылығым бес тиын. Ой салмасам, қайғы алдырмасам. Жүмекеннің сөзі бар: «Ақылдыға қайғы алдырсам деп едім, ақымақты ойландырсам деп едім». Шығармашылық адамның міндеті де сол болса керек.

- Әдебиет қайраткерлерінің тарапынан оң бағаға ие болып жүрсіз. Өнер жолында аға деп сыйлар, үлгі тұтар адамыңыз бар ма?

- Әлбетте. Әбіш Кекілбаевтан сөзді қалай қолдану керек, қазақтың сөзі арқылы өз-өзінді қалай байыту керек екенін үйрендім. Әбіш ағаның сөз қолданысы сұрапыл ғой, ғаламат қой. Оны жасырмаймын, өзіне де айтқанмын. Ал, Әбдіжамал Нұрпейісовтен сол сөзді стильге салған кезде қалай бабына салу керектігін үйрендім. Сол Әбдіжамал ағадан көбірек үйренсем керек, өз өзімнен сөз қызғанатын дәрежеге жеттім. Мен біреуден сөз сұрайтын адам емеспін. Қазақтың қара сөзін жетік меңгерген жанмын. Бірақ, ұлы байлықты шашқым келмейді. Былапыттағым келмейді. Қадірін түсіргім, аяқ асты қылғым келмейді. Сондықтан әбден сығындап, санап қолданам. Сөз сөзге көлеңкесін де, жарығын да түсіріп тұрады, айналайын. Сөз – киелі, жанды құбылыс. Оңды-солды сапыра беруге болмайды. Сөнімен қарсыласады. Сол қарсылығын жеңу керек. Қарсылығын жеңбесен жазушы бола алмайсың. Ал қарсылығын жеңдім деп, қой айдағандай айдай берсең шаруанның біткені. Сондықтан сол киені түсірмеу керек. Дүниенің бастауында сөз тұрғанын ұмытпаған абзал.

- Дұрыс айтасыз. Ағай, өзіңіздің қаламыңыздан туған «Нашақор туралы новелла» пьесаңыз еліміздің, шет елдің сахналарында көптеп қойылды. Өлі де жалғасын тауып келе жатыр. Соның бірі елордалық Қ. Қуанышбаев атындағы қазақ музыкалық драма театры. Премьерасын көрдіңіз. Фестивальге де қатысты. Автор ретінде қалай қабылдадыңыз? Басқа театр ұжымдарынан ерекшелегі неде?

- Біріншіден, мен сахнаға араласпайтын, премьерараға бірақ баратын адаммын. Өйткені, әр спектакльдің басы-қасында жүретін режиссер бар. Жағаласуға болмайды. Жүрегі лүпілдеп тұрған актердің талабын қайтаруға болмайды. Драматург қашан да шикі материал береді. Ал оны қимыл-әрекетке салатын, аударып-төңкеретін режиссер. Ол кәсіби маман. Сондықтан бір шығарман әр театрда әр түрлі шешім тауып жатады. Қ. Қуанышбаев театрының бір ерекшелігі актерлік құрамның, шығармашылық ұжымның кәсіби деңгейінің мықтылығында. Мейлі, Тілектес ойнасын, Ақыш Омар ойнасын әр қайсысын ерекше қабылдайсын. Және бұл жерде режиссердің әдемі шешімі бар. Мойнындағы галустугы ешқашан қисаймаған жан жаны қысылғанда өліп бара жатқан баласына еріксіз наша егеді. Міне, шарасыздық... Жалғыз ұлдың жолында не істемейсің? Ең мықты шешім. Бұл театр әр қойылымдары сайын осындай профессионалдық деңгейдің жоғары сатысынан көрініп келе жатқан ұжым. Жоғарыда айтып өткенімдей, өте кәсіпқой, мықты, қуатты, профессионалдық деңгейдегі театр ұжымы. Мұндай қасиетті шаңырақта мықты мамандар болмаса, Әзағаң арнайы келмес еді ғой. Жиырма бес жыл біреулер үшін аз көрінер... Алайда, театр үшін шежірелі, үлкен уақыт. Мерейтойларыңыз құтты болғай. Ұлттық театрдың туын қашан да биіктен желбірете берсін.

- Рахмет!

Сұхбаттасқан: Гүлім КӨПБАЙҚЫЗЫ,
«Кинотану» мамандығының 2 курс магистранты
профессор Б. Нөгербек шеберханасы

Біздің жаққа күз келді

Ала көбеңнен оянып,
Есіңе мені алдын ба?
Жапырақ біткен боялып,
Жатқанда құлап алдыңа.

Мөлдір шық тұнған жанарға,
Жасынды қалай тиясын?
Дүдәмәл, дүмше ғаламда,
Қол жетпейтін қия-шың.

Сары ала қаздай саңқылдап,
Төбемнен ұшып өттің бе?
Маңғаз далаңда ән тыңдап,
Арман-жолына жеттің бе?

Қайдасың қиял, биігім?
Болмап ем, саған мен бөтен.
Жанымның қалай күйігін,
Жат мекенге жөнелтем?

Таба алмай сені қияннан,
Сағыныш дертке толды ішім.
Жақын келуге ұялған,
Жап-жарық дегдар болмысым.

Қыр-дала еккен гүлсің бе?
Байқатпай көмер іздерді.
Сарғайып жаным жүрсін бе?
Біздің жаққа күз келді.

Қуат ЕЖЕМБЕК,
Астана қаласы Қуыршақ театры
«Әдебиет» бөлімінің меңгерушісі

*Жаратылған белек «Жат»
жөнінде...*

Ермек Тұрсынов танымал кинотуындылардың авторы болып саналады. Оның көпке ұсынған фильмдері пәлсапалық тынысымен ерекшеленеді. Бас кейіпкерлері қаталдық пен іштей күрес жүргізуге қауқарлы. Сондықтан режиссер бас қаһарманның ішкі психологизіміне терең үніледі. Бұл режиссердің өз фильміндегі шоқтығы биік жарқын қолтаңбасы іспеттес. «Келін» болсын, «Шал» болсын өз кезектерінде қоршаған ортадағы «тұрақсыздықпен» күрес жүргізеді. Тұрақсыз деп отырғанымыз, өзгерген өмірін қалпына келтіруге тырысу. «Жат» тарихи драмасы режиссер фильмографиясының ішінде шоқтығы биік кино туынды. Жақында ғана жарық көрген көркем фильм жаңа деңгейдегі бас қаһарманның пайда болуына себепкер болып отыр. Себебі, ондағы бас кейіпкер Ілияс бейнесі ешқандай фильмде кездеспеген жарқын образ болып саналады.

Тарихи фильм түсіру айтарлықтай оңай шаруа емес. Себебі, кез келген тарихи фильм өткен қоғамның бейнесін белгілі бір фактілерге сүйеніп, нақты әрі шынайы көрсетуі тиіс. Қоғам көрінісі мен сол ортадағы өмір сүрген адамдардың іс-қимылы мен әрекетін байланыстыра көрсету шеберліктің белгісі. «Жат» фильміндегі уақыт Сталиндік саяси ұжымдастыру,

репрессия, ашаршылық, Ұлы Отан соғысы секілді қасіретті кезеңдермен қамтылған. Туындыдағы тарихи оқиғалар кезек-кезек жалғастық тауып, көркемдік деңгейде үйлесім құрады. Бас кейіпкер қоғамда болған өзгерістердің арқасында ер жетіп, сана қалыптастырады. Экрандағы Ілиястің ішкі болмыстық бейнесі сыртқы фактурасына қарағанда әсерлі әрі шынайы шыға білді. Қасіреттің дәмін ерте татқан бала айналасында орын алып жатқан жайттармен танысып, хабардар болуға асықпайды. Оның бар амал мақсаты – өзіне жақын адамдарға көмек көрсету ғана. Кейінкер еркін жан. Ол ешкімге әрі еш нәрсеге тәуелді емес. Фильмдегі бас кейіпкер бейнесінің ерекшелігі осында. Ол адамзат заңымен емес, табиғат заңымен өмір сүреді. Осындай нақты әрі көркем бояулар фильм ажарын ашқандай. «Жат» фильмі жұмбақ тынысымен, күрделі кеңістігімен, терең ойлылығымен есте қалары сөзсіз. Киноның мағынасын мен нақты идеясын ұғынып түсіну үшін сыртқы құрылымына зер салып бақылау аздық етеді. Сондықтан, фильмнің ішкі құрылымы мен ішкі пәлсапалық ойды аса ұқыптылықпен санаға түйген дұрыс. Себебі, кино туындының өзіндік идеясы азапты жылдарды астарлы жеткізе отырып, тың серпілісті өңір лебін талғампаз көрермен назарына ұсына білуінде. Расында бас кейіпкер Ілияс сырт көзге жағымсыз қаһарман болып көрінуі мүмкін. Өйткені, қоғамнан алшақтап кеткен кейіпкер жабайы адамның прототипіне еніп отыр. Режиссер оның қоғамнан алшақ

өз тылсым әлемінде қалыптасқанын радионы қоса алмау, қуат күші таусылып қалсажаңасын сатып алу секілді кішігірім детальдар арқылы да көрсете білді. Сауаты жоқ болғанымен, оның сауаттылығы табиғаттың сырын адами тұрғыда ұғынуы деп түсінеміз. Кейіпкерге табиғат басты ұстаз. Табиғаттың туабітті перзенті Ілияс фильмнің күретамыры іспетті. Оның жанашыры да, сүйеніші де, жұбанышы да, қуанышы да – Табиғат-Ана. Фильм финалына дейін барлық кейіпкерлер ақылды, тек Ілиясты сауатсыз етін көрсеткен. Режиссер фильмнің финалында осы түсінікті бір ғана кадрмен жоққа шығарады. Ілияс мына өмірден кетер алдында зиялы адамдарша тұлғалы пішінде таза киімін киіп көз жұмады. Кино сырын түсінер, қатпарына үңілер жан болса осы бір эпизодтың өзінен «Тұрсыновтың» тылсым ұғымдарына сапар шегері сөзсіз. Таптауырындылықтан қашып, табиғат заңына бой ұрып, қоғамда өз жолын қалыптастыруға тырысатын талай тұлғаның қадіріне жетпеген замана ақиқатын бейнелеген сынды әсер қалдырады. Дәл осы эпизод фильмнің нүктесін қойып отыр. Режиссердің терең мағынаны бір ғана көрініспен көрсетуі аса шеберлік пен ішкі ойдың тереңдігін талап етеді. Бас кейіпкердің жабайылықтан жаңа бейнеге ауысып көз жұмуы ол бүгінгі болашақтың көрінісі.

Жанр жағынан фильм тарихи кино қатарына жатады. Осы жанрға сәйкес элементтер де кездеседі. Алайда, режиссер тарихи фильм жанрының заңдылықтарына іштей қарсылық танытады. Тарихқа қарағанда ол кейіпкердің ішкі және сыртқы бейнесін көптеп көрсетуді көздеген. Көп тарихи фильмдер кейіпкерлері қоғамдағы тарихи оқиғамен негізделген мінезді тепе тең ұстайды. Ал «Жатта» мүлдем басқаша. Тарихи оқиға тек жанамаланып қана көрсетіліп, кейіпкер бейнесі терең зерттеліп, зерделеніп сипат табады.

Операторлық жұмыстың жетістіктерін айтып өткен жөн. Себебі, режиссердің айтпақ ойын экранда көрсете білу өте жауапты іс. Пландар мен ракурстардың жүйелілігінің арқасында өдемі көз тартар көріністер аз болған жоқ. Табиғаттың әсемдігін, тоз-тозы шыққан ауыл көрістерін ойдағыдай көрсетті. Әсіресе, жас Ілиястың арқар аулап жүргендегі камераның жылдам жылжуы өте сәтті шықаны сөзсіз, әрі есте сақталатындай көрініс деуге негіз бар. Расында, операторлық жұмыс фильмнің мағынасының сырттай ашылуына ықпал жасайтын маңызды фактор. Ауылдың көрінісін нақыштаған эпизодтар алдымен фильмнің мағынасының ашылуына жұмыс жасаған. Камераның баяу жылжуы көрерменнің бойы қатал заман өлеміне еніп кеткендей әсер қалдырады.

Жалпы, Ермек Тұрсыновтың фильмдеріндегі кейіпкерлер табиғатқа жақын. Тек табиғаттың заңына ғана бағынады. Сонысымен ол өзіндік нақышын қалыптастыра білді. Табиғат заңы адам заңына қарағанда тұрақты әрі қатал. Режиссердің өмірлік ұстанымы мен көзқарасы кез келген фильмінде анық аңғарылады. Өнерге шынайы баға беру әр адамның рухани парызы.

«Жат» фильміндегі жат сезім

Қазақ киносының қоржыны тағы бір фильммен толықты. Фильм «Жат» деп аталады. Фильм басталысымен-ақ ашаршылық пен соғыс жылдарын бейнелейтінін бірден түсіндік.

Әке мен баланың күн көріс қамымен тіршілік жасауы ашаршылықты, сонау қиын-қыстау кезең екенін ұғындырды. Қам-қаперсіз әкелі-бала ұйықтап жатқан тұста, жаттың қолында кеткен әкесі қайтып келмейтінін түсінді. Оның алдында ауылдастары үйіне шақырып бақты. Ілияс көнбеді. Әкесінің аң аулаудағы тәсілін үйренген бала Ілияс аңшылықты жанына серік етін, олжасын әр отауға үлестіріп жүреді.

Ашаршылық, қиын-қыстау кезең, жоқшылық. Бұл нәубет адамзат жасаған іс. Аң емес, адамның ісі! Фильмді қарап отырсақ, қазақ халқы үшін ғана емес жер-жүзіне өзінің әмірін жүргізгісі келетін «еврей» деген халық бар. «Жат» шынымен кеңес үкіметінің идеологиясын тықпалаған, түсініксіз детальдары бар фильм. Аяушылық тудыратын көріністердің жоқтығынан фильм қиын-қыстау кезенді ашып көрсете алмады.

Ермек Тұрсыновтың аты шулы «Келіні», қойды босандырған «Шалы» көптің көңілінен шыға қойды дегенге мен сенбеймін. Фильм түсіру арқылы жүлдені көкसेген Ермек мырза, интимдік жерлерді ашық корсетуді әбес санамайды. Бұл меніңше қазақтың менталитетіне жат. Әйтеуір, онға бағыт алғандай кейіп танытып, солға қарай жүретін «түлкі детальдерін» қосып отырады.

Мәселен, мына бір көріністі алайық. Соғысқа шақырту алған Ғани Ілиясқа: «...кеттік соғысқа» дейді. Ілияс оған: «...адамға қарап оқ атпаймын» деп салқын жауап қатады. Ғани: «...өлар адам емес, жау!» деп, өз отбасында жаттың, яғни өзі айтқан жаудың қыздарын асырайды.

Әрине, Оскар жүлдесін алу үшін ұтымды тұстары бар болуы мүмкін. Бірақ, меніңше қазақ үшін түкке тұрғысыз фильм. Фильмде мейірімді, кішінейіл, қазақтың балаларына

қамқорлық көрсетін жүрген, ұлты еврей Шамис деген кейіпкер әлемге танымал атақты суретшінің туындыларын көрсетіп отыратын бір көрініс бар. «Көңілдері шат», «қарындары тоқ» балалардың сондай өнерге деген қызығушылығы сол қиын-қыстау заманда қайдан болған деймін де! Бұл көрініске озге ел болмаса, қазақ сенбес!

Фильм соңының біту сәті тағы да сол Шамиске бұйырған. «Менің Құдайым, егер сен мені көріп тұрсаң мынаны айтшы. Бостандық беру үшін сен адамнан неге көп нәрсе талап етесің?» дейді. Бұған қоса, қазақтың баласы Ілиястың қолына ұстатқан алты жұлдызды таңба да қазақ үшін «жат» белгі еді. Басты кейіпкер Ілияс жерге құлап қалған кезде, түсінде айналасында жүрген адамдарды, о дүниелік болған әкесінің кезінде ұлына «Адам бол!» деп айтқанын және балалық шағын көреді. Сол көріністе жанып тұрған шамдар бір мезетте өшеді де қалады. Осы көрініс арқылы Ілиястың ғұмырының аяқталғандығын түсінуге болады. Режиссер бұл тұсты жақсы жеткізген.

Фильмдегі кейіпкерлерге қарасақ, аштықта емес тоқшылықта ғұмыр кешіп жатқандай әсер қалдырады. Актерлер дұрыс таңдалмаған. Олардың шеберлігіне ешқандай шүбә келтіріп отырғаным жоқ. Кейіптеріне, сырт тұлғасына қарасаң, сондай әсер қалдырады. Грим дұрыс жасалмаған. Қалжыраған, әбден зәтте болған жан бұнда көрінбейді. Сондықтан, мүлде нанымсыз шыққан.

Ермек Тұрсынов ашаршылық пен соғыс кезеңін, одан кейінгі жылдарды ала отырып, қарапайым адамдардың сол кезеңдердегі тағдырын айтқысы келгенімен, айтарлықтай әсер қалдырмады. Фильмнің өн бойынан үнемі жаттық сезіліп тұрады.

Серікбай БАЛТАБЕКОВ,
«Кинотану» мамандығының 2 курс студенті
өнертану кандидаты, доцент Н. Мұқышева шеберханасы

Қоғам қабылдамаған немесе қоғамды қабылдамаған кейіпкер...

Кинорежиссер Ермек Тұрсыновтың «Жат» атты жаңа көркемсуретті фильмі (Сценарий авторы және қоюшы режиссер – Ермек Тұрсынов, продюсер – Қанат Төребай, қоюшы-оператор – Мұрат Әлиев, қоюшы-суретші – Александр Ророкин) үстіміздегі жылдың қыркүйек айында Алматыда өткен XI «Еуразия» Халықаралық кинофестивалінің конкурстық бағдарламасында көрсетіліп, басты рөлді сомдаған Ержан Нұрымбет «Ең үздік ер адам ролі» аталымы бойынша жүлдеге ие болғаны мәлім. Сондай-ақ, «Торонто 2015» Халықаралық кинофестивалі аясында әлемдік тұсаукесері өтті және Американың кинематография өнері және ғылым академиясының «Оскар» сыйлығына «Шет тіліндегі үздік фильм» номинациясына ұсынылғанын да айта кеткен жөн.

Кино мамандары мен көрермен тарапынан әрқилы пікір туғызған «Жат» фильмі туралы кинотанушы-студенттердің де айтары бар. Төменде жас кинотанушылардың аталмыш шығарма туралы қозғарасын ұсынып отырмыз.

Фильм туралы әрқилы пікірдің, әртүрлі көзқарастың болғаны өте жақсы. Өйткені, осындай қақтығыстардан кейде тың ойлар туындап жатады. Бұндай пікір-таластардың кино өнері үшін пайдасы болмаса, зияны тимесі анық. Елімізде түсірілген әрбір жаңа фильмнің көркемдік деңгейі, жалпы ол шығарманың ұлттық кино өнерінде алар орны қандай деген сұрақтарға жауап іздеу «Кинотану» бөлімінде оқып жатқан студенттер үшін өте қызықты әрі маңызды. Курстастарымызбен әдеттегідей пікір-таласымыздың осы жолғы басты нысаны – «Жат» фильмі. Қазір ғана группаласым Айбар фильмді көріп шықты. Мен үшін оның фильмнен алған алғашқы әсері туралы білу қызықты:

- Айбар фильмді көрдің, қандай әсер алып отырсың?

- Керемет әсер алдым дей алмаймын, оқиға желісі түсінікті, көрерменге арналған фильм.

- Басты кейіпкердің бейнесі сенімді болды ма?

- Иә, соны айтайын деп отыр едім. Кейіпкер – мінезді, фактуралы. Бірақ, жабайылық немесе бір қорқыныш туғызбайды. Нақтырақ айтқанда, жабайылық жетіспеді. Сондықтан, режиссердің басты кейіпкерді суреттеудегі мақсаты орындалмады деп есептеймін. Негізгі идея қоғамда қабылданбаған және қоғам қабылдамаған кейіпкер жайлы. Қоғам Ілиясты қабылдамады дегенім, ауылында өткен жиналысқа қарап тұрған Ілиясты халық тепкіге алады, ал оның қабылдамағаны жат болып кетуінде, соғысқа бармай, Сталиннің кім екенін білмегенінде болып тұр.

- Ашаршылық болғанын қалай көрсетті, жалпы өзіңе түсінікті болды ма?

- Әрине, бірінші кадрдан бес миллион халықтың қырылғаны жазылады, тағы бір кадрде әкесімен тышқанды аулап отырғанын көреміз, енді осыны ашаршылық демеске болмайды ғой.

- Қызықты кейіпкер кім және ұтымды әдіс деп қай көріністі айта аласың?

- Әлгі дүкен алдындағы әйел – қызықты кейіпкер. Оны көрген Ілияс өз үнгіріне алып барғаны және ары қарай не болары мені қызықтыра түсті. Ойланып қарасам, екі кейіпкер де еліне жат екен, сондай-ақ режиссер соғыс кезінен кейінгі жылдардағы адамдардың ішімдікке салынғанын айтып отыр. Бұл әдісті ұтымды көрсеткен.

- Қария Ыбырайдың бейнесі жайлы қандай ой түйдің?

- Режиссердің бұл кейіпкерді енгізгені өзінің жанына жақын ұлт өкілі болғандықтан шығар, сірә? Ең алдымен, Ыбырайдың ұлты – еврей. Ал олардың өмірге бейім халық екені бізге жасырын емес. Мысалы, олар – өте білімді, сабырлы. Сондай-ақ, олардың басым көпшілігі қазіргі таңға дейін дәулетті болып келеді. Бұл қасиеттер бізге артық емес.

- Алты бұрышты Давид жұлдызын Ыбырай қария Ілиясқа нәліктен ұсынды деп ойлайсың?

- Бұл еврей халқының діни көзқарастарына сәйкес белгі. Басқаша айтқанда, бойтұмары секілді. Ол осы бойтұмардың мұрагері ретінде Ілиястан басқа ешкімді көрмеді.

- Ілияс пен Кәмшаттың арасындағы байланыс сезілді ме?

- Иә, олар кішкентай кезінен бір-біріне құштар жандар, амалсыздан екі жаққа айырылғаны бізге мәлім. Соған қарамастан, сезімдері суымағанын шебер жеткізе білді деп санаймын.

- Фильмде өзінді ойландыратын тұстар кездесті ме?

- Сандырақтап жатқан Ілияс бақсының қарқылдап күлгенін көреді. Өмірінде орны бар адамдардың отты айнала жүгіргендегі көрінісі сюрреализмге жақын. Режиссер ислам заманына дейінгі қазақ мистикасымен еуропаның бейнелемесін араластырған. Ерте заманда бақсылар отты киелі деп түсінген. Бұл наным бізде әлі де бар. Екіншіден, шамдардан жасалған үшбұрыш, оның ортасында тұрған шеңбер Еуропа бейнелемесінен хабар береді. Негізінде, бұл геометриялық сызылым көп жерде кездеседі. Бірақ, бастапқыда Еуропадағы құпия бірлестіктердің таңбалары ретінде қолданылған. Өз алдына осы таңбаның фильмде көрсетілуі режиссердің жеке көзқарасы деп ойлаймын.

- Рахмет!

Назгүл АҚШАЛОВА,

«Кинотану» мамандығының 2 курс студенті
өнертану кандидаты, доцент Н. Мұқышева шеберханасы

Ұстазға сыр...

Бір жыл болды мен «ағайды» көрмедім,
Көрмедім мен, көркем сынын, сөзден өрнек өргенін.
Ән салғаның, тамсанғаның театрда өтырып,
Қазылардың алқасында әділ баға бергенін...

Ағай... Сіз кеткелі бір жылдың жүзі болды. Кешегі абитуриент «пістебас», I курста оқитын «қысық көз», III курста оқитын «мих» есейді. Оның жасы жиырма бірге келді. «Театр» дейтін киелі өнерде қызмет атқарады. Бірақ, өлі де сенің дөрістеріңді сағынады. «Өмір» мектебінен қарағанда, «Сығайдың мектебін» көп аңсайды.

Ғаламторға кіріп, менің жазғандарымды оқып өтырыңдар дөуші едіңіз. Әшірбек Сығай деп жазсам: «Белгілі театр сыншысы Әшірбек Сығай дүние салды...», «Белгілі театр сыншысы Әшірбек Сығай дүниеден өтті ...», «Мемлекеттік сыйлықтың иегері Әшірбек Сығай 68 жасқа қараған шағында...» деген сөйлемдерді көріп, көңілім құлазып қалады. Сенбеуші едім, сен бастадым. Театр фестивальдері мен қазақ ақындарының айтысында немесе телеарналық бағдарламалардың қазылар алқасынан талғамды ой, қисынды сөз, түйсікті тұжырым күтін... Еріксіз жүрегім театр сыншысы Әшірбек Сығай дүние салған екен ғой дейді. Өзің негізін қалап берген «Ес-аймақ» пен «Шабыт» журналына келген, енген меймандардың күрсінісін көрін, шарасыз көндігем. Не десек те, бұл – өмір ғой. Өмірдегі өнерде сені іздейтіндер көп. Ал өнердегі өмірде Әшірбек Сығай дейтін есім мәңгі жасары сөзсіз. Себебі, ол өмірін өнерге арнаған ұлы тұлға. Өнерге тағдырыңды арнап айтар жерде айтып, жазар жерде жаздың. Сыншылық парызыңды өтеп, өнер иелерінің галереясын жасап кеттің. Сыншының берген бағасы, сыншының қалдырған таңбасы асыл мұра. Сіз мәңгі өлмейсіз. Себебі, «уақыт» дейтін ұлы сыншы сіз туралы жазуды, айтуды, кітап арнауды бастап кетті. «Уақыт сыншының» қаламына қиял талабына талғам, шабытына шындық серік болсын!

Мирас ӘБІЛ,
«Театртану» мамандығының I курс магистранты

Әйел бақыты...

Аллаға шүкір, екі мың он үшінші жылы мектеп қабырғасына барған қарындасым, міне, үшінші сыныпта оқып жүр. Бос уақытында ата-апасымен сериалдар көретіндіктен бе, тілі де экрандағы кейіпкерлерше қалыптасып келе жатыр. Үш жыл бұрын экраннан көрсетіле бастаған «Келін» телесериалын үзбей сүйіп

көретіндіктен, сол телехикаямен біте қайнасып, жарыса өсіп келе жатқандай. Зерек, әр нәрсені болмасын тез қабылдап алатын қарындасым үшін мұндағы тілді ғана емес, болып жатқан оқиғаларды да санасына сіңіріп алуы қиын емес. Еліктегіш жасқа таяған еліктің лағындай қыз көңілге қонымды тәрбиелік жағын көкейге тоқыса игі еді. «Тегің таза болсын десең, ұлыңды тәрбиеле, ұлтың таза болсын десең, қызыңды тәрбиеле» – дейтін қазақпыз ғой, бүгінгі қара көз қарындасымыз ертеңгі бесік тербетер ана, олардың болашағы кімді де болсын толғандырмай қоймайтыны хақ.

Бұраң бел қыздар мен жас келіндерге сабақ болатын дүниелер тіптен аз. Жалғыз ғана жаңға медеу болатын бағдарлама – «Әйел бақыты». Жалпы, бағдарлама үш жылға жуық уақыт көрсетіліп келе жатыр. Бүгінгі күнде бағдарламаның жүргізушісі – Ләйла Сұлтанқызы. Жобаның жетекшісі – Нариман Қойшыбаев, продюсері – Асыл Альшурина, бас редакторы – Ақнұр Әлімбаева. Ал бағдарламаның көрсетілім ұзақтығы – елу екі минут жәнә аптасына бес рет көрсетеді, жанры – қыз-келіншектерге арналған ток шоу. Әр бағдарламада көтерілетін тақырыптардың шешімін табу арқылы бүгінгі күнде рейтингі жоғары бағдарламалардың бірі болып саналады. Жалпы, жобаның осынша уақыт аралығында талқылаған тақырыптарына тоқталып шолу жасап кетсек: «Күйеуімнің қорлығынан шаршадым», «Күшік күйеу», «Қырық та кеш емес», «Мені ешкім түсінбейді», «Сериалсыз күнім жоқ», «Мен әкемді кешіре алмаймын», «Күйеуіме еркелей алар емеспін», «Әйелін ұратын еркектер», «Зорлықтан кейінгі өмір», «Тағдырыма налимын», «Келіміме көңілім толмайды»... Айта берсеңіз, таусылмайды. Көкейге қонымды тақырыптар да жоқ емес, десек те мұндай тақырыптар көпшіліктің алдында экранға шығуға лайық деп санау қиын. Біреудің күйеуіне еркелей алмай жүргені немесе зорланғаны, қорланғаны психолог пен заңның жұмысы, ал экраннан «Әйел бақыты» деген тақырыпқа лайық мәселелер қозғалған абзал «Қыз бала жас кезінде екпетінен күласа, әсе келе шалқасынан күлайды», -дегендей осы бір нәзік жандыларға сабақ боларлық, ақыл айтарлық әр бағдарламада қонақ болатын қазақтың аналары баршылық.

Тарихтың қай бетін парақтасақ та біздер ақылшы апаларымызбен, батыр аналарымызбен, қылықты қыздарымызбен сөзсіз мақтана аламыз. Ол шындық. Кешегі Қаз дауысты Қазыбектің ұлы әжесі Айбике анадан, сонау ел билеген Әбілхайыр ханның зайыбы Бопан ханшадан, Қараханның қалыңдығы Айша бибіден, Данышпан Абайды тәрбиелеген қарт ана Зереден, талай істің түйінін шешіп, даналығымен есте қалған, жан тапсырар алдында да маңдайын жайнамаздан алмаған Атақты Бәйдібек бабаның жары Домалақ анадан, Ұлжан мен Ұлпаннан, ағартушы Шоқанның ақ әжесі Айғанымнан, домбыраны

сөйлеткен Динадан, тайпа тізгінін қолға алып, тарихтың тереңінде жатқан Томиристі қоя тұрып, кешегі елім деп еміреніп жанын шүберекке түйген Әлия, Мәншүк, Ләззат, поэзия падишасы Фариза, сахна саңлақтары Шара мен Фаридадан бүгінгі қазақтың қыздары мен әйелдері үлгі алса, қазіргідей кейбір келінімен жарысып сылаңдаған әжелер, ерінен қалмай елу грамм ішетін әйелдер, қысқа етегін темекінің шоғына күйдірін, аппақ төсін өзге ұлтқа сүйдіріп жүрген қыздардың рухани құлазуынан айықпақ түгілі ондай дертке шалдықпас па едік, кім білсін? Бүгінде осынау аталмыш ұлты үшін мақтаныш, падишалардың сараң жолынан таймай, нәзік жандыларға үлгі болып, еркектің қолынан келмейтін ауыртпашылықты сыр бермей, арқалап жүрген батыр да, батыл аналар жоқ емес бар. Бүгінде ортамызда жүрген сол бір апаларымыз бен аналарымызды ұлықтап үлгі тұту – біздің міндет.

Сол бір сананы улайтын, тәрбиесі жоқ түкке тұрғысыз сериалдардың орынына елге сыйлы апалар мен аналарды бағдарламаға шақырып, ақыл кеңесін тындау қаракөз қарындастарға ғана емес, барлық жастарға таптырмас қазына емес пе?! Мысалы, ауылдық жерлерде өмір сүріп жатқан он-он бес баланы дүниеге өкеліп, тәрбиелеген батыр аналарды шақырып сұхбат жүргізсе, кешегі өткен халық қаһарманы Бауыржан Момышұлының келіні Зейнеп Ахметова, Өнер мен өмірді ұштастыра білген біраз жасты алқымдап көкейге түйгені көп ортамызда жүрген Гүлжан Әспетова, Әкімдей атақты классик жазушының көңілін тауып, бала тәрбиесімен шектелмей, шәкірт тәрбиелеп, өзі де шығармаларымен қазақтың атын әлемге танытып келе жатқан Роза Мұқанова, ақын Аққұштап Бақтыгереева сынды апа-аналардың тәрбиесі мен ақылын үздіксіз тындатып, болашақ ананың қандай болуы керек, өзін қалай ұстау қажет деген сынды кеңестерімен бөлісе отырып, қыздарымызға қырық жерден тыйым салып, өзге елдің сериалымен сусындап келе жатқан қарындастарымызға ұлттық рух, ұят пен ардың қадірін ұқтырсақ, тасымыз өрге домалайтыны ақиқат.

Елдің ұсақталмауы ерге де байланысты. Қазақтың әр жігіті қазақтың әрбір аруының арын өз қарындасының намысындай биік ұстап, қатал әрі алақанында ұстаса, қара көз қарындастарымыз көне салтын күні бүгінге дейін сақтап келе жатқан ингуш халқының қыздарындай жаны мен тәнің, арын бәрінен биік қояры сөзсіз. Біз соңғы уақытта қазақ қыздарын қызғанбаймыз, өзге ұлт өкілдерімен көңіл жарастырып басқаның түтінін түтетуге кеткен қаракөздер саны жылдан жылға артуы оған дәлел. Қызғану былай тұрсын, олардың арын таптап жүргендер де арамызда аз емес, осының кесірінен көкек аналардың көбейгенін көзіміз көріп жүр. Мағжанның тілімен айтсақ, құрметті айбаттылар мен қайраттылар үдеп келе жатқан дертті алдын алуды өзімізден және өз жақындарымыздан бастайық. Жаңа елдің өскелең жастары бүлініп, ұсақталып, арзандап жатса ол бізге сын. Болашақтың мықты болуы өз қолымызда. Тәуелсіз еліміздің мызғымас іргетасын бірге қалайық. Ақ жаулықты әжелер, алтын құрсақты аналар мен қаракөз қарындастарымыз аман болғай.

Хакім ХАСАМБАЙ,
«Театртану» мамандығының 2 курс студенті

Қазақ телевизиясының тарланы

Бір қалып, бір ізділікке салынып, әр кез ойын жаңарып отырмаса саған деген халықтың бағасы да өзгеретіні рас. Сөйлер сөзің солғын тартып, әрдайым бір әңгімені төңіректтей берсең тағы да саған деген ой бөлек, тілек басқа болады. Бұл қай кезде болсын дәлелденген тұжырым. Ал, керісінше бұл қағидаға түбегейлі қарсы, қайшы пікір ұстанған – «Ес-аймақ» мәдени-танымдық

бірлестігі бұл күндері жемісті еңбек етіп келеді. Құрылғанына аз ғана уақыт болса да, осы күндері бірлестіктің абыройы асқак, беделі артқан. Бағыты да, бағдары да айқындалған. Ай сайын дәстүрден жаңылмай өткізіліп келе жатқан бірлестікте әрқашан жаңа ойлар қозғалып, жаңаша пікірлер айтылып келеді. Кездесуге келетін әр тұлғаның да айтар азаматтық ойы біздер үшін өте маңызды да қажетті. Сол себепті әр ай сайын түрлі саланың саңлақтары шақыртылып, түрлі мамандықтың хас шеберлері бірлестіктің құтты төрінен орын алып жатыр. Осындай еңбек етіп жатқан бас қаладағы өнер ордасы – «Шабыт» шаңырағындағы дарынды білім алушылардың еңбектері өлшеусіз.

Бірлестік жұмысын бастағалы бері әдебиет, театр, музыка саласының үздіктері қонақта болып, студенттермен тартымды сұхбат жүргізіп, ерекше ойларымен бөліскен болатын. Ал, бұл жолғы келген қонақтың жөні тіпті бөлек-тін. Неге десеңіз, телевизия саласы басқа сала ретінде қиын да қызықты, қайнаған қызу процесс. Ал, осы салада беріле жұмыс жасаған Сұлтан Оразалының жүріп өткен жолы, жасаған өлшеусіз еңбегі ерекше деп айтуға әбден болады.

Кезінде көгілдір экранда тыңнан түрен салып, Қазақстандағы көркем телевизияның негізін салушылардың бірі һәм бірегейі Сұлтан Оразалының атқарған аталы еңбектері халық, ел, жас ұрпақ, өскелең буын үшін маңызын жоймақ емес. Қазақ теледидарында ұлттық болмыстың абыройын асқақтатқан хабарларды дүниеге өкелген отандық журналистиканың тарланы – Сұлтан Оразалы Президент сыйлығын иеленген қоғам қайраткері, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, «Барыс», «Парасат» ордендерінің иегері, жазушы, теледраматург, аудармашы, баспагер әрі сыншы. Қазақ телевизиясындағы «Айтыс», «Қымызхана», «Сұхбат» т.б үш жүзге жуық хабарлардың авторы және жүргізушісі болды. Бүгінде Қазақ Ұлттық өнер университетінің профессоры.

Халқымыздың жаны, мәдениеті мен рухын оятушы, соның басында, бастауында жүрген азамат ретінде Сұлтан Шәріпұлына жиылған қауым түрлі сауал қойып, тұщымды жауап алулары заңды құбылыс еді. Солай болды да. Сол сияқты аталмыш кездесуде қазіргі таңдағы қазақ телевизиясының жай-жапсары, бағыт-бағдары, бет алысы жайлы, айтыс өнері жайында өзекті, аса маңызды ойлар айтылды. Аудиторияда жиылған түрлі мамандықта оқитын студенттер болса да қайраткердің әсерлі әңгімелерінен өздеріне керекті мағлұматтарды алып қалуға тырысып жатты. Біреу білсе, біреу білмес «Сұхбат» бағдарламасы қазақ телевизиясының ең үлкен бағдарламасының бірі болатын. Оған дейін сол типтес, сол көлемде бағдарлама болған емес. Ғабит Мүсірепов, Ғабиден Мұстафин, Тахауи Ахтанов, Сапарғали Бегалин, Шәкен Айманов сынды тау тұлғалармен құрған сұхбаттар, әсерлі де өуезді әңгімелер бүгінгі күні өшпес тарих болып қалғаны рас.

Келген қонаққа асыл ұстаз, марқұм Әшірбек Төребайұлы жүргізген, Сұлтан Шәріпұлының қатысуымен өткен «Жансарай» бағдарламасын таспаға түсіріп, «Ес-аймақтан» естелік ретінде кездесу соңында арнайы түрде сыйға табыс етілді. Қазақ телевизиясында болмаған бағдарламаларды дүниеге өкелген қайраткермен сұхбатымыз осы жолмен тоқтап қалмайтынына сенеміз. Алар тағылым мен санаға тоқитын дүниелер өлі де жетерлік.

Елордадағы көптеген айтулы оқу орындарында осындай кездесулерде болдық. Сол жақтың студенттері қайсібір тұлға бас қосуға, сұхбат алмасуға келеді дегенді естісімен етек-жеңдерін жинап, тас-түйін дайындалады. Онысы сол кездесуге қатысқан білім алушылардың қойған сұрақтарынан, қайсібір ұсақ-түйекке ойларын бөлмей, ұйып тындап отырғандарынан байқалады. Міне, екі жаққа да керегі осы емес пе? Дәл осындай ұмтылыс, осындай белсенділік «Шабыт» студенттерінің бойынын да кеңінен байқалуы тиіс.

Арман АЙТЖАН,
Астана қаласы №2 өнер мектебінің оқытушысы

Алғашқы рет Қаликейге барғанда...

Мына күнде қатуланып қабағын ашар емес. Табиғаттың құбылмалы мінезі әркімге әрқалай әсер етеді. Бұлтты күнде керісінше күйге жиі түсемін. Осындай көңіл күймен Бәйтерек жақтан жаяу келе жатқаным да біраз болды. Айтпақшы, бағана бір танысым кешке театрға барамыз деп ескертіп еді ғой.

Қазір мен Қалибек Қуанышбаев театрындамын. Жан-жағыма шолып қарап, қилы ойларға беріліп отырмын. Алматыда жүріп Мұхтар Әуезов театрына бейімделіп алған екенмін. Астаналық театрға үйренісе алмай отырғаным анық. Аядай сахна, аядай зал. Сол аядай сахнадан қандай актерлер жарқ етіп шығады екен?! Әлгінде театрға алғашқы қадамымды баса бере, іргедегі «Актер Болат Ыбыраевтың кеші» деген жарнамалық шақыруды көзім шалған. «Мен қалайша бұл театр актерін білмеймін» деп сәл кідіргем.

Шымылдықтың ашылуы сол еді, зал ішін қошеметті шапалақ кернеп кетті. Қараңғы түнде сатыр-сұтыр пойыздың дыбысы естіле берді. Өзімді бір станцияда жүргендей сезіндім. Сахнада «Ғасырдан да ұзақ күн» қойылымы басталып, кейіпкер Едіге шықты. Қолпаптаған шапалақ, қолдап келген жамағатқа бірден ұнай кететіндей актер тұрпатты кісі екен. Жарқын-жарқын даусынан ләззат табуға болатындай қоңыр үні бар. Сонда бұл кейіпкерді сомдап жатқан актерді, тіпті кинодан да көрмегенмін бе деп қайранмын. (Мүмкін, театрды рухани қауға еткен, тек театр үшін деген ұрандағы жан шығар деп те қоямын). Театрға алғашқы сапарым осылай басталып, театрға еңбегі сіңген актер Болат Ыбыраевты таныдым. Шеберлігіне тәнті болдым.

Спектакль аяқталып сыртқа шыққанымда, бұлтты аспанның арты қара суыққа айналыпты. Жаурап та, маужырап келемін. Жатақханадан біраз алыстау аялдамадан түсіп қалып, жаяу тарттым. Автобуска шатасып мінгенім үшін кінәні кімнен іздейін? Осындайда жолдың ұзақ болып кететінін білемін. Суыққа сыналып, «Ғасырдан да ұзақ жолды» кешіп келемін...

Әсет АҚМОЛДА,
«Театртану» мамандығының 1 курс студенті
театртанушы А. Қадыралиева шеберханасы

Қазақтың аса талантты жазушыларының бірі Дулат Исабеков 1991 жылы республикалық телеарнаға бас директор болып тағайындалады. Бар өмірі баспа, газет-журнал редакциялары төңірегінде өткен, теледидар дейтіннен хабары шамалы Дулатқа ол жерге бастық болу оңайға соқпайды. Бірақ бастықтың аты бастық қой: қызметкерлерге пікір айту керек, ортаға ұсыныс тастау керек, жайы келсе ескертпелер де жасаған жақсы, қысқасы «бұл саладан түк білмеуші едім» деп қол қусырып отыра бермей, оларға бағыт-бағдар, жөн сілтеу міндет. Осы оймен Дулат та қызметіне білек сыбанып кірісін кетеді. Құдай тағала пендесін қолдайын десе қолында екен ғой, бастық болған алғашқы күндері-ақ Дулаттың өз қызметкерлеріне қатал ескертулер жасаудың, тереңнен әңгіме қозғаудың реті келе кетіпті.

Әдетте, «Уақыт» ақпарат бағдарламасынан кейін республика теледидары көрермен назарына көркем фильм ұсынушы еді ғой. Бірде кешкілік сол «Уақыт» пен көркем фильм аралығында экран үш минут бос тұрып қалады. Ертесінде таң атпай Дулат қызметкерлерін шақырып алып, сол жайтты қатаң ескертін, кезекшілікте болғандарға ұрыса бастайды:

– Бұл барып тұрған жауыздық! – дейді ашуланып. Бұған кім кінәлі, сол кісіні маған шақырыңдар!

Жаңа бастықтың айбынынан ығып, шеткерірек отырған қызметкерлердің біреуі:

– «Томсон» қызып қалып... – деп ақтала бергенде, Дулат оның сөзін кілт бөліп жібереді:

– Жұмыс уақытында қызып жүрген ол кім? Ондай пияншикті бүгіннен бастап жұмыстан қуу керек! – дейді ол екпінін баса алмай.

– Дулат Исабекович, сіз оны қуа алмайсыз... – деді, топ ортадан тағы біреу күмілжіп.

– Неге қуа алмаймын?! Көк тіреген қолдауы болса да қарамаймың, қуып шығам! – дейді Дулат та намысқа тырысып.

– Қуа алмайсыз дегенім... ол темір ғой, аппарат, Дулат Исабекович... Сол қызып кетіп суытқанша экран үш минут бос қалған еді...

Сонда Дулат өкінгендей басын шайқапты да:

– Қап, бәлемді... ол оңбаған, темір болмағанда көресіні көрсетер ем! – деген екен.

Париж театрының сахнасында драматург Суменің пьесасы жүріп жатады. Александр Дюма өзімен бірге бір ложада отырған Сумеге алдыңғы жақта ұйықтап отырған бір кісіні көрсетіп:

– Суме, пьесаның қандай тартымды екендігін байқайсың ба? – депті.

Келесі кеште театрда Дюманың комедиясы қойылады. Ол Сумемен тағы да ложаға тап болады. Бір кезде Суме Дюманы түртіп, ұйықтап отырған адамды көрсетіп:

– Дюма, сенің пьесаңда да ұйықтауға болады екен ғой, – депті.

Сонда Дюма:

– Е, ол кешегі сенің пьесаңда ұйықтап отырған мырза, әлі оянбаған ғой, – деп жауап қайтарыпты.

Жас әдебиетші өзінше «Гамлетті» аударып, пікірін білу үшін Каратығынге береді. Мұқият оқып шыққан ол, жас қаламгердің жазбасын өзіне қаратып тұрып:

– Әй, жас пері, оған қалай ғана қолың барды-ей?! Онсыз да «Гамлеттің» жыбырлаған тірі пендесі атаулы бірінен соң бірі тырапай асып жатса, сен қолды әріге салып, Шекспирдің өзіп өлтіріп тынғаның не? – деген екен.

Сахнаға жанадан шығып жүрген, бірақ өзін өте қабілеттімін деп ойлайтын бір актер спектакль аяқталғаннан кейін орыстың ұлы трагигі Н.Рыбаковқа:

- Қалай, соңғы көріністе Дездемонаны жақсы өлтірдім бе? – дегенде:
- Сөз бар ма, бірақ маған Шекспирді өлтіргенін көбірек ұнайды, – депті.

Жас драматург Вольтерге өзінің пьесасын оқып беріп күткенде, ұлы драматург былай деген екен:

– Е, иә... бұндай дүниені қартайып, атақ-дәрежелі болғанда жазсаң да жөн... ал қазір, мықты дүние жазғаның мақұл

Бірде неміс жазушысы Теодор Фонтане редактор болып қызмет істеп жүргенінде, біреудің бір топ өлеңдерімен қоса хатын алады. Онда былай деп жазылыпты: «Мен өлеңдерімдегі үтірді әдейі қоймай отырмын. Керек деп тапқан жеріңізге өзіңіз қос беріңіз».

Сонда Фонтане: «Келесі жолы кілең үтірлерді ғана қойып жіберіңіз, ал өлеңді мен өзім-ақ жазамын» деп жауап жазып, қолжазбасын қайтарып жіберіпті.

Қымбат ЕЛУБАЕВА,
«Театртану» мамандығының 2 курс студенті

Вера Смайли айтқан әңгімелер

Астананың салқын кештерінің бірінде шағын өрі заманауи «Has Sanat» галереясында ерекше нәзік көрме болып өтті. Галерея ішіндегі жылы атмосфера адамды бірден жайлы күйге түсірді. Оған жылы шырайлы, кішіпейіл көрмеге қойылған туындылардың авторы Вера Смайлидің өзі себепкер болды. Көрме мәдени шараның бастаушысы болған өнертану ғылымдарының кандидаты, көркем өнер факультетінің деканы Юсупова Ардақ Кеңесқызының Вера Смайлиге деген құрбылық лебізі мен кәсіби пікірінен басталды.

Жұмыстарға тоқталсақ, көрме «Telling stories» («Әңгіме айту») деп аталады. Шын мәнінде, автордың әр туындылары адам өміріндегі маңызды тақырыптарды баяндайды. Вера Смайли шығармаларына әйел образын арқау еткен, сол арқылы жүрек түкпірінде жатқан сырлы, жан толқытатын ойларын ашқан. Ол өзін қоршаған әлемнен тың құпиялар іздеп, көз алдындағы құбылыстарды айрықша сезіне отырып, дүниелерін қайталанбас өнер туындыларына айналдыра білген. «Аналық сезім», «Бақытты сәт», «Үміт», «Менің анам қиялшыл жан», «Виолончель» жұмыстарынан нәзік жанды әйел табиғатын, ерекше ырғақты новаторлық идеяларды көре аласыз. Ерекше атап өткім келген шығарма – «Апалы-сіңілі» туындысы. Әйел адамның тұлға болып қалыптасуына әпкелі-сіңілі қарым-қатынастың маңызы зор екендігін дөп басып көрсеткен. Туындыдан екі жақын адамдар арасындағы рухани байланысты бірден сезесіз. Екі ой, екі түсінік бір әлемге ұштасып бір бүтін болуы автордың туыстық қатынасты ерекше бағалайтынын көрсетеді.

Көрмеде керамикалық мүсіндермен қатар, осы жұмыстардың көлемді фото жұмыстары ілінді. Бұл суреттерден біз туындылардың байқалмайтын басқа қырларынан көрдік. Осындай жанашылдықтар әр көрмелерде орын алып жатса көңіл қуанатын еді.

Енді суреткер жайлы бірер сөз қозғасак, Вера Смайли Алматы қаласында дүниеге келген. Мектеп кезінен көркемсурет, балет үйірмелеріне қатысқан, кейінгі шығармашылығына осы балет өнеріне тән қимыл- қозғалыстар, пластика, нәзіктік арқау болады. Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің бейнелеу өнері факультетінде оқып жүріп, көркем өнердің көптеген салаларымен шұғылданған. Батик өнерінде түсті сезінуді, композициялық алуан-түрлілікті, сызықтық техниканы кемеліне келтіріп жетістіктерге жетеді. Сонымен қатар, графикалық дизайнмен шұғылданып жеке дизайн-студиясын ашады. Шығармашылық жолы ізденіске толы шебер кескіндеме, мүсін, дизайн өнерлерін қатар алып жүреді. Отбасылық жағдайға байланысты Солтүстік Америкада, Оңтүстік Американың бірнеше мемлекеттерінде өмір сүрген. Ол жақтарда да ізденістері күшейе түсті. Өнеріне, өміріне демеу болған жұбайы үнемі қолдау көрсетедуден тынбаған, осы жолы да жылы лебіздерімен, ерекше құрметімен жанынан табылды.

Құрметті өнер сүйер қауым, кештеріңізді жағымды көңіл-күйге толтырғыңыз келсе, жана бастамаларға рухани азық іздесеңіз, сіздерді аталмыш көрмені тамашалауға шақырамын.

Ақнұр ҚУАНДЫҚОВА,

«Өнертану мамандығының» 2 курс студенті

Өнертану ғылымдарының кандидаты А. Асылбекова шеберханасы

Әлия Молдағұлованың өнердегі орны

Биыл Кеңес Одағының батыры – Әлия Молдағұлованың туғанына 90 жыл. Ер етігімен су кешкен қанқұйлы соғыс жылдарында өліммен күн сайын тайсалмай бетпе-бет келген қаршадай қазақ қызы небәрі 19 жасында ерлікпен қаза тапты. Осы аз ғана ғұмырында Әлия ерлікке, қаһармандыққа, өрлікке, намыс пен рухшылыққа өшпейтін, өлмейтін ескерткіш орнатып кетті.

Қазақ халқының қос жұлдызы Әлия мен Мәншүкті танымайтын қазақ, ерліктерін мойындамайтын адам жоқ шығар?! Бүгінде еңбектері ерең арулар, Отан соғысының қаһармандары. Ленинград шайқасында соңғы демі қалғанша, жынысына қармай салмағы ауыр пілтелі мылтығын асынып, елі үшін қанды шайқас ортасына қымсынбастан кірген болатын. Әлия мінезі тік, шыдамды, екі сөйлемейтін ерге тән мәнезімен кішкене күнінен өз қатарластарынан бір қадам алда жүретін. 1925 жылы 25 қазанда Ақтөбе облысы, Қобда ауданының Бұлақ ауылында Сарқұлов Нұрмұхаммед және Молдағұлова Маржанның отбасында дүниеге келген. Бала кезінде анасынан айырылып (1933 ж.), кейіннен Алматыда ағасының қолында тұрған, ал 1935 жылдан бастап Ленинград, Красногвардейский ауданы, Гурдин көшесіндегі №46-шы балалар үйінде тәрбиеленген. Санкт-Петербургтегі 9-орта мектебінде оқыды. Оқудағы озаттығы және үлгілі тәртібі үшін Әлия Қырымдағы Бүкілодақтық пионерлер лагері – Артекке жіберіледі. Артеkte батырлар тақтасына Рубен Ибаррури, Тимур Фрунзе сияқты батырлармен қатар Әлия Молдағұлованың да суреті енгізілген. Соғыс басталған соң балалар үйімен бірге Ярославль облысының Вятское селосына эвакуацияланған. Вятское орта мектебінен 7-сыныпты бітірісімен Рыбинск авиациялық

техникумына түседі, бірақ көп ұзамай (1942 ж.) ЖШҚӘ-ға (Жұмысшы-Шаруа Қызыл Әскері) майданға жіберу туралы өтініш жібереді.

1943 жылы Снайперлер дайындау орталық әйелдер мектебін аяқтайды. 1943 жылдан бастап 54-ші арнайы атқыштар бригадасы 4-батальонының снайпері болған (22-ші әскер, 2-ші Балтық жағалауы фронты). Жау әскерінің 30-дан аса сарбаздары мен офицерлерінің көзін жойған. 1944 жылы 14 қаңтарда Псков облысының солтүстігіндегі Новосокольники ауданында қаза тапты.

Әлия Нұрмұхамбетқызы Молдағұловаға 1944 жылы 4 маусымда Кеңес Одағы Батыры атағы берілді. Ленин орденімен марапатталды.

Бүгінгі күнде есімдері тарих сахнасында алтын өріппен жазылған батыр қыздардың бірі өрі бірегейі Әлия Молдағұлованы халық марапатсыз қалдырмады. Әлия есімімен көшелер, ондаған мектептер (Мәскеудегі № 891 орта мектебі, Шымкенттегі № 29 орта мектебі, Новосокольники № 72 орта мектебі, Оралдағы № 38 орта мектебі), әскери-теңіз флотының кемелері, Каспий жүк таситын теплоходы аталған. Ақтөбе, Астана, Алматы, Мәскеу, Санкт-Петербург, Новосокольники қалаларында ескерткіштер орнатылған. Ақтөбеде облыстық мемориалды музей жұмыс жасайды. Сондай-ақ, Әлия Молдағұлова туралы деректі фильмдер «Снайперы» 1986 жылғы режиссер Болатбек Шәмшиев, «Алия» т.б. өнер туындылары жарық көрген. «Әлия» балеті тек Қазақстанда ғана емес, шет елдерде көрермен назарына ұсынылып жоғары бағаланды. Мәскеуде өткен қойылым барысында халық Абай атындағы опера және театр актерлері мен бишілерін ерекше ықыласпен қарсы алып, ең жоғарғы баға берген. Театрдың директоры Т. Өзбеков «Он сегіз жасар Кеңес Одағының батыры Әлия Молдағұловаға арналған қойылымда театр жастары тынбай еңбек еткенін айтты. Сондықтан болар, халық бізді өте жылы қабылдады», – дейді басшы.

Роза Рымбаева «Әлия» өнін 1977 жылы Мәскеуде өткен телефестивальде орындап танымал болған. «Песня-77» номинациясы бойынша бас жүлдені алған. Тіпті, көрермендер мен өділқазы алқасы өнер туындысының сөзі қазақ тілінде болғанына да қарамай, өлең құдіреттілігін сезінгендігін Роза Рымбаева мақтанышпен еске алуда.

Әлия Молдағұлова қайтыс болғаннан кейін 1944 жылы кеңестік газеттердің бірінде ақын Яков Хелемскийдің кезекті поэзия көрнекілігі өлеңі шығарылады. Әлия Молдағұловаға арналған бұл туындының негізгі идеясы арудың ерлігі ұлықтау болатын. Туынды желісінде автор Әлияның өмірін арқау етеді. Г.В.Варшавскийдің естелігі бойынша 4-батальонның мүшесінде Әлия Молдағұлова қызмет еткен. Негізі тапсырма Насва станциясының бойындағы темір жолды кесу болатын. 14 қаңтар 1944 жылы неміс әскерлерімен бетпе-бет ауқымы кіші шайқас болды. Тапсырма толық орындалғанымен неміс әскерлерінің күші басымырақ болды. Осындай қарбалас кезде Әлия Молдағұлова тік тұрып: «Братья, солдаты, за мной!», – деп жауынгерлерге жігер сыйлаған болатын. Осындай ерлігі автордың шабытын оятып, арнауды Әлия Молдағұловаға арнаған болатын.

Әлия Молдағұлова тек қазақ халқының батыры, мақтанышы ғана емес бүкіл кеңіс елінің мақтанышы. Бүгінде жігерліктің, батырлықтың символына арналған аруға қанша өнер туындысын арнасақ та аздық етеді. Өмірінің ең тәтті уақытын соғыс майданына арнап, балалығын шексіз бітпестесей көрінген қанды шайқас алаңына айырбастаған уақытты қайтара алмасақ та ерлігін мойындайтын, мақтан ететін өнер туындыларын насихаттау әрбіріміздің міндетіміз. Елінің бүгінгідей бейбіт өмір сүруін қалаған Әлия Молдағұлованың ерлігі қазақ батырларының бір көрінісі ғана. Сондықтан, біз кешегімізді бүгінгімен салыстыра отырып, қазақ қыздарының ерлігіне зор мақтаныш танытып, үлкен тағзым жасаймыз.

Толғанай БӨКЕШ,

Т. Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер академиясының «Өнертану» мамандығының 2 курс студенті

Ұлан композиторды ұлықтаған Ұлпан...

Қазақ Ұлттық өнер университетінде тағы да қуаныш! Өнер ошағымыздың өнерлі қызы – Ұлпан Әбдікәрімова өзінің бойындағы табиғи талантымен дүйім жұртты тәнті етті. Бүгінгі қуанышымыз Бейбітшілік және келісім сарайында өткен Шәмші Қалдаяқов атындағы VI Халықаралық ән байқауы турасында.

Ұлтымыздың біртуар композиторының өлмес туындылары қалықтаған кешке ҚР Мемлекеттік хатшысы Гүлшара Әбдіқалықова, Шәмшінің зайыбы Жәмила, ұлдары Әбілқасым мен Мұхтар Қалдаяқовтар қатысты.

Биылғы жылы туғанына 85 жыл толып, қазақ әнінің көгінде өшпес із қалдырған Шәмші Қалдаяқов атындағы фестивальдің іріктеу кезеңіне он екі әнші өтті. Бас жүлде Қазақ ұлттық өнер университетінің «Классикалық ән айту өнері» кафедрасының студенті Ұлпан Әбдікәрімоваға бұйырды. 1 000 000 теңге ақшалай сыйлықты оған Мемлекеттік хатшы Г. Әбдіқалықова тапсырды. Ұлпан Шәмшінің ақындық өнерінен де хабар беретін «Құшақ жайған қандай адам?» әніне салып, зор дауыс иесі екенін көрсетті. Қазақтың заңғар жазушысы Мұхтар Әуезовтің: «XX ғасырдың төбесінен тамып түскен лирика» деп баға берген «Ақ мандайлым» әніне көрермендер үздіксіз қол соқты. Фестивальдің қазылар алқасының мүшелері: ҚР Халық әртісі Нұрғали Нүсіпжанов, халқымыздың атақты опера әншісі Майра Мұхамедқызы, ҚР еңбек сіңірген қайраткері Азамат Жылтырқөзов және Ш. Қалдаяқовтың ұлы, дирижер Мұхтар Қалдаяқов өнерпаздардың талантын жоғары бағалады.

Осы тұрғыдан, «Шабыт» журналының ұжымы атынан Ұлпанды жеңісімен құттықтай отырып, сұхбаттасқан едік:

- Ұлпан, сені жеңісіңмен шын жүректен құттықтаймыз! Осындай үлкен өнер сайысында қатысу қаншалықты қиынға соқты, жалпы ән байқауларына қай кезден бастап қатысып келесің?

- Байқау өте жоғары деңгейде өтті. Мен үшін үлкен мектеп болды. Қазақстанның әр қалаларынан, сонымен қатар көршілес жатқан Қырғызстан, Өзбекстан секілді мемлекеттерден де қатысушылар өз өнерін паш етті. Жалпы, ән байқауларына алғаш рет 6 жасымда қатыстым. Себебі, менің ата-анам, отбасым өнерге жақын, әсіресе музыка саласында тер төккен жандар.

- Сенің байқауда оқ бойы озық шыққаныңа ұстаздарыңның да ықпалы болған шығар...

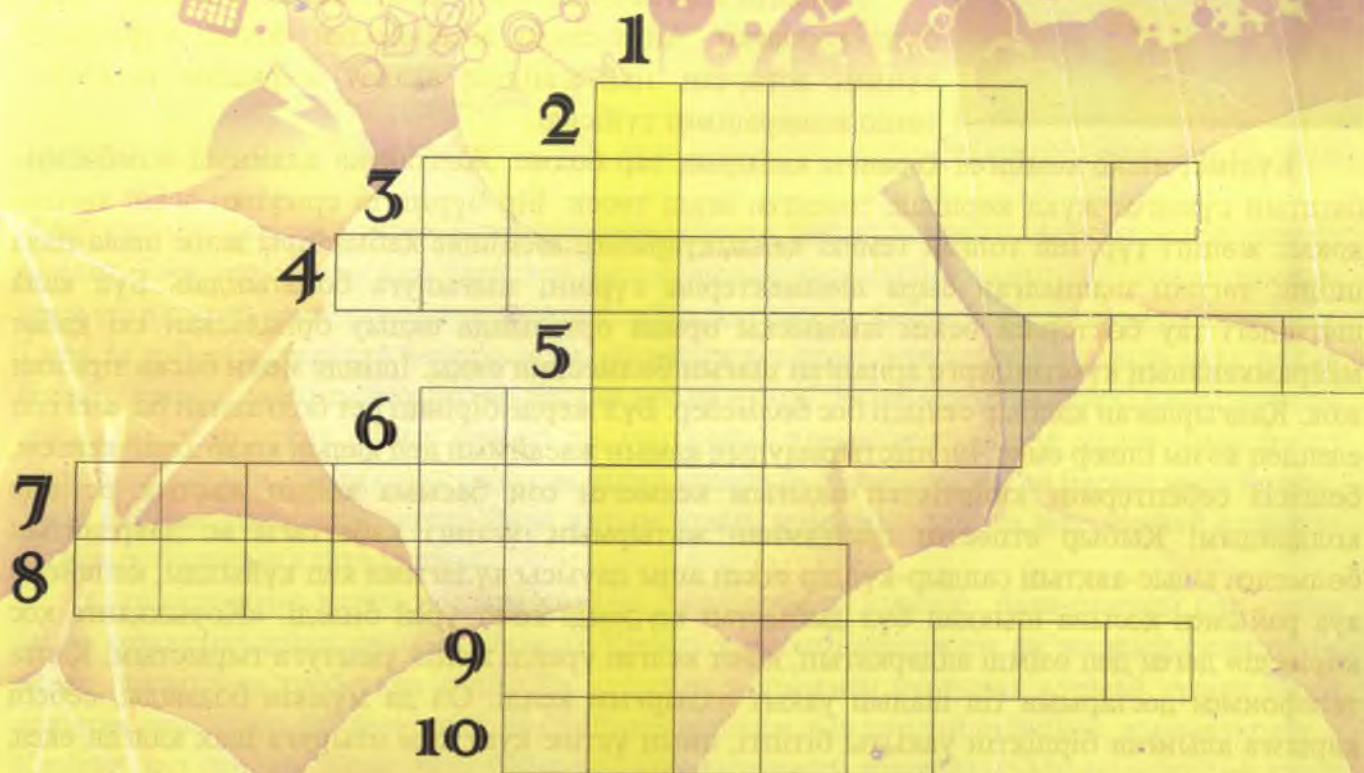
- Әрине, біріншіден, Алла Тағалаға мың да бір шүкір, екіншіден, ата-анама, ал үшіншіден, менің ұстазым Қазақ Ұлттық өнер университетінің доценті Татьяна Николайқызына алғысым шексіз. Өзі басқа ұлт өкілі болса да, Шәмші әндеріндегі иірімдерді игеруді, ән болмысын жүреппен сезінуді үйретіп, бойыма жігер ұялатты. Ол кісінің айтқан ақылын, ескертпелерін есте сақтап сахнада өз бойымдағы әншілік өнерді көрермен жүрегіне жеткізуге тырыстым. «Бақ шаба ма, бап шаба ма» демекші, менің де бағым жанған сәт шығар... Барлық қатысушылар өзінше ерекше болды. Барлығы әр қаланың сайдың тасындай іріктелген жеңімпаздары. Осындай «Қазақ вальсінің королі» Шәмші Қалдаяқов атамыздың атындағы байқауда өнер көрсеткеніме бақыттымын.

- Ұлпан, сенің жеңісің бір ғана Өнер университетінің ғана емес, қазақ өнерінің жеңісі! Біз сенімен мақтанамыз! Өнер биігінен көріңе бер! «Bala Turkvizyon» байқауында өз өнерімен ерекшеленген сіңілің Құралайға да сенің жеңісті жолыңды берсін! Шығармашылығыңа зор табыс тілейміз!

Хусейн КАКАБАЕВ,

«Өнертану» мамандығының 4 курс студенті
өнертану ғылымдарының кандидаты А. Юсупова шеберханасы

1. Сахналық өнер туындысы қалай аталады?
2. Театр іс – қимылдары өтетін орынды не деп атаймыз?
3. Театрда сахналатын шығармалардың жиынтық тізімі қалай аталады?
4. Қ.Қуанышбаев атындағы мемлекеттік академиялық музыкалық драма театрындағы «Тіл табысқандар» қойылымының жанры қандай?
5. Шекспирдің «Ромео мен Джульетта» пьесасын қазақ тіліне аударған жазушы-драматург кім?
6. Театр қойылымының арасындағы үзілісті не деп атаймыз?
7. Сын сардары Ә. Сығайдың жақында ғана тұсауы кесілген кітабының аты қалай?
8. Қазақ театр сахнасына тұңғыш рет «Жанна Д' Арк» туындысын қойған режиссерді атаңыз.
9. Ғылымда шеберліктің шегіне жеткен туындыны қалай атаймыз?
10. Сахнада орындауға бағытталған драмалық туындының жалпы сипаттық атауы қалай?

Құрастырғандар: «Театртану» мамандығының 2 курс студенттері

Қара киінді адам

Түн..

Аспанды қорғасындай қою, зіл батпан, қорқынышты қара бұлт торлаған. Анда-санда астан-кестен болып күркіреген күнмен астасқан, найзағайдың алапат жарқылы терезеден төніп жанарыңмен түйіседі.

Күлімсі иіске көмілген қараңғы қапырық тар бөлме. Жантайған адамның жамбасына бататын сүзілген жұқа көрпеше төселген ағаш төсек. Бір бұрышта ернеуінен асып төгіліп қоқыс жәшігі тұр, іші толған темекі қалдықтарымен шемішке қабықтары және шала-пала ішіліп төгіліп шашылған сыра шөлмектеріне сүрініп жығылуға болатындай. Бұл қала шетіндегі тау бөктерлей өскен жымысқы орман ортасында оқшау орналасқан екі қабат мейрамхананың күзетшілерге арналған шағын бөлмесінің сиқы. Ішіпде менен басқа тірі жан жоқ. Қаңғырлаған қалбыр секілді бос бөлмелер. Бұл жерде бірінші рет болғаннан ба, елегізіп елеңдеп көзім ілінер емес. Іш пыстырмаудың қамын жасаймын деп қалың кітап алып келгем, белгісіз себептермен кібіртіктеп оқығым келмеген соң басыма қойып жастық ретінде қолдандым! Қыбыр етпестен шалқамнан жатырмын, үстіңгі қабаттағы ас даярлайтын бөлмеден ыдыс-аяқтың салдыр-күлдір еткен ащы дауысы құлағыма кеп кұйылды, қолайсыз ауа райымен қосыла шыққан бұл дыбыстан кеудемді кенет үрей биледі. «Қорыққанға қос көрінеді» деген деп өзімді алдарқатып, кенет келген үрейді жеңіп ұмытуға тырыстым. Қалта телефонмен достарыма тіл шалып уақыт оздырғым келді. Ол да мүмкін болмады, себебі қарызға алынған бірліктің уақыты бітіпті, оның үстіне қуат көзі отыруға шақ қалған екен, үнемдейін деп үнсіз қалтама салып қойдым.

Екі көзім алақ-жұлақ етіп тың-тыңдап жатырмын. Сыртта сіркіреп, жанталасып жаңбыр жауып тұр. Құлағыма тағы да белгісіз дыбыстар еміс-еміс естіле бастады. Мен жалғыз емес екенмін. Екінші қабатта біреудің жүргенін анық сездім. Арлы-берлі жүріп, біресе есіктерді ашып-жауып, біресе крандағы суды сарылдатып ойына келгенін істеп мені мазақ қылып жүрген секілді. Адам ба? Аң ба? Кім бе? Не ме? Белгісіз. Жүрегім атқақтап маңдайымнан салқын тер шығып, тандайым кеуін, тынысым тарылып, жаным тағатсыздана бастады. «Осынау мейірімсіз тас бауыр қоғамда нелер болмай жатыр, жазықсыз жандарды жанын азаптап ұрып соғу, одан қалды ұрлау, зорлау, тіпті адамзаттың азғаны соншалық әлжуаздардың он екі мүшесін мүшелеп кесіп саудаға салып пайдаға кенелуі, дәмханалардың адам етінен ас даярлауы осының бәрі санасын сілкіп ойланған адамға үрей тудыратыны хақ» – деп, ақылгөйсін іштей күбірлеп назарымды басқа жаққа аударғым келгенмен нәтиже болмады. Есіктен қашан біреу ентелеп кіріп келіп, жанымды суырып алар екен деп қыбыр етпестен жатырмын. Қоғамдағы жан түршіктіретін қай-қайдағы дүниелер мен оқыған кітаптарымдағы қорқынышты кейіпкерлер есіме еміс-еміс орала берді. Бәрі қорыққаннан.

Есік ашық қалып, ұры-қары кіріп кетті ме деген ой да келді, бірақ ымырт жабыла іштен мықтап тұрып құлыптап алғаным есімде. Не де болса анық-қанығына көз жеткізгім келді. Сіресіп жатқан орнымнан әрең көтеріліп, еденге екпетімнен жатып, есіктің астындағы

саңылаудан ақырын сығаладым. Тірі пенде жоқ сияқты болған, кенет біреу жүгіріп өткендей болды, тек сұлбасын ғана көзім шалды. Бірақ түк көрмегендей сыңай танытқым келді.

Екпеттеп жатқанда көгеріп дымқыл тартқан еденнің исі қолқанды қауып, жүрегінді айнытып лоқсытады екен. Сондай жиіркенішті. Бұл қоқыс бұрышы күрт-құмырысқа тарақандардың таңдаулы тамаша мекені іспетті. Жерде жатқанда желкемді жыбырлатып жон арқама қарай жорғалай бастаған тарақанды, алақаныммен шап беріп уысымда умаждап жібердім. Анау аз болғандай, енді мыналар... тұла бойым тітіркеніп кетті. Кім біледі, мені де біреу умаждап жоқ қылмасына кім кепіл? Артық дыбыс шығармай демімді ішке тартып, асқан шеберлікпен аяғымды аңдып басып барып, сыртқы есікті итеріп кордім. Бәрі дұрыс, тек кіре берістегі әжетхананың жарығы бір жанып, бір сөніп тұрғаны үрей үстіне үрей қосып тұрған жерімде сілейіп, қаттым да қалдым. Не істерімді білмеймін. Тағы да өзімді алдарқата бастадым, жаңбырдың кесірінен электр сымдарында ақау пайда болып, жанып-сөніп тұрған болар деп сендірдім өзімді. Күллі әлемнің әйнегі шағылғандай шалдыр-күлдір еткен дыбыс естілді де, соңы әйел адамның күлкісіне ұқсас ұзын сонар бірдеңеге ұласып, оның соңы ықылық атқан адамның дауысына ұқсап барып жым болды. Төбе құйқам шымырлап кетті. Зәре құтым ұшып жанымды қоярға жер таппай қараңғы қапырық бөлмеге қайта келдім.

Қорқақтығыма қатты жыным ұстады. Мені отбасы құрған, бала-шағасы бар орда бұзар отыздағы жігіт деп кім айтады? Үрейді ұмытып, өмірімнің ең жарқын белестерін ойлап, қиялымда тербеткім келді. Ең алдымен жарыммен шаңырақ құрмай тұрып бірге өткізген есіл күндерді біртіндеп көз алдыма әкелдім. Ол сондай сүйкімді, қылықты еді... Қазірде дәл сондай. Кенет тұла бойымды қызғаныш оты шарпыды. Мүмкін, ол дәл қазір менің жоқтығымды пайдаланып, басқа еркектің қойнында жатқан шығар деген сұр жылан ой сұмаң ете қалды. Мен қазір өліп кетсем, әйелім басқа біреумен кететіндей сезілді. Үрейге қызғаныш сезімі қосылды. Оның үстіне әйелімнің әлеуметтік желілерге жариялаған суреттеріне аузының суы құрып, сілекейі шұбырып жүрген талай еркекті білетінмін. Бүгін өлмеуім керек. Миымның талшықтарында ақау пайда бола бастады ма? Әлде есімнен адастым ба? Түсініксіз кейіптемін. Қалай да бұл жерден зытып бергім келді. Кетуге ыңғайланып қараңғы бөлменің есігін ептеп ашқанымда, оның көлбеңдеген көлеңкесін анық көрдім. Ол әжетхана жаққа кетті, сол сәтті пайдаланып жалма-жан жүгіріп, екінші қабаттағы ас бөлмесіне келдім де, қолыма іліккен қара пышақты алдым. Бір қызығы бұл жердің де жарығы жанып-сөніп тұр. Кім болса да турап тастамақ ниетпен баспалдақты батыл басып, тістеп төмен түсіп келем. Бұл батылдық бойымда қайдан пайда болғаны беймәлім. Қолымда қара пышақ. Бар ойым бұл елестен құтылу. Мен оны дәл шыға беріс есік алдында көрдім. Бойы екі метрдей еңгезердей қара киімдегі еркек адам, көзі көк теңіз түстес мені кекетіп, ыржалақтап тұрған тәрізді. Бір сәтке жанарымды тайдырып барып, қайта қарағанымда өл жер жұтқандай зым-зия ауаға сіңіп кетті.

Түннің бір уағы...

Жарықты жаққан күйі қалдырып, елесті ішке қамап тастадым да сыртқа шықтым.

Дала қап-қара түнек құшағында. Төпеген жаңбырдың астымен алды-артыма қарамастан, қара жолдың жиегімен ызғытып келем. Үсті басым малмандай су. Анда-санда жарқылдаған жасынның жарық сәулесі қолымдағы қара пышақтың өткір жүзімен шағылысқанда, өткір екеніне көзім жетті. Аяқ асты өзімді мерт қылмасын деп, аса сақтықпен ұстадым. Тағы да қорқынышым үдей түсті, айналаға жамырай өскен қарағай талдың бәрі қарақшы боп елестеді. Мені қаумалап алатындай, үйге жеткенше біраз жүгіре түсуім керек... Жаңбыр суын шалпылдатып алға қарай зытып келем... Кенет, дәл артымнан ықылық атқан адамның дыбысы естілгендей болды. Артыма жалт қарадым, ешнәрсе байқамадым әлде ол менің алдымда кетіп бара ма? Түнгі жаңбырдың ызғарынан қалтырап тона бастадым, таңертең үстіме тек жұқа жемпір мен жеңіл-желпі спорттық шалбар кигенмін. Бұлай боларын кім білген?

Бірен-сараң өткен көліктерге қол көтердім, ешқайсысы тоқтамады. Тек бір такси деген жазуы бар көмірдей қап-қара жаңбыр жуып жылтыратып тастаған «ауди» тоқтады. Қара пышақты жеңіме сүңгітіп жасырдым да, бірден жылы орынға жайғасып мекен-жайды айттым. Ол үнсіз. Кенет, көзімнің қиығымен оның бет әлпетін шолып өттім. Жүрегім зу ете қалды, әлгі адам, дәл сол қара киімдегі елес, өз көзіме өзім сен алар емеспін. Токта деп айтуға тілім күрмеліп, ләм-мим дей алмадым. Ол мені басқа жаққа алып бара жатқандай сезілді. Әрекет етпесем құримын деп ойладым. Қара пышағымды ақырын алып шықтым да, сол жақ кеуде тұсына сермедім, ол да қорғанып бағуда күші мығым екен, көліктің тежегішін басып тоқтай бере жағымнан шойындай жұдырықпен зың еткізді. Ол кезде мен оның жүрегіне қара пышағымды қадап үлгерген едім. Ол тілге келместен жүріп кетті. Мен оны жеңгеніме масаттанып, қорқыныш атаулыдан арылып, жұмыс орныма, яғни қараңғы бөлмеме қайта келіп су киімдерімді кептірдім.

Жұмыс уақытым бітіп, таң ата үйге келдім. Әйелім күлімдеп қарсы алды: «Қатты шаршағаннан ба, сұрланып, көздерің кіртііп кетіпті, жаным» – деп, таңғы шайын құйды. Теледидар қостық, бәрі де бір жаңалықты жерден жеті қоян тапқандай, жеткізуде: «Бүгін түнде қала сыртындағы қара жолдың бойында жан түршігерлік оқиға орын алды, белгісіз біреулер такси жүргізушісін қасақана өлтіріп кетті, жүрегіне қадалған қара пышақтан саусақ іздері табылмады...». Әйелім тандайын қағып: «Азған айуан немелер бұларға жалғанда сот жоқ, елдің бәрі сен сияқты мейірбан болса ғой, саған жар болғаныма аллаға шүкір, қайдағы бір адам өлтіргіш айуанмен отасқанда қайтер едім?» – деп, кектен күбірледі. Мен де сөзіне қосылған сыңай танытып әйеліме күдіктен қарадым, әйелімді белгісіз біреулерден қызғанатын сияқтымын. Қолымның қызыл қанға боялғанын әйелім білмесе екен! Айтпақшы, жұмысқа бармайтын боп шештім... әйелімнің тапқан ақшасы да жетеді... Оның үстіне «қара киімді адамды» көргім келмейді.

Таксидегіні ыңғайлап жұмысқа қайта барғанда, мен оны тағы көргем... Ол өлмепті...

Манарбек ХЫДЫРБАЙ,

«Кинотеледраматургия» мамандығының 2 курс студенті
профессор Р. Мұқанова шеберханасы

